

Joseph Konyn syytteesenpano ja saattaminen kansainvälisen rikostuomioistuimen eteen

Euroopan parlamentin päätöslauselma 21. lokakuuta 2008 Joseph Konyn syytteesenpanosta ja saattamisesta kansainvälisen rikostuomioistuimen eteen

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) Rooman perussäännön ja erityisesti sen 86 artiklan sekä perussäännön voimaantulon 1. heinäkuuta 2002,
- ottaa huomioon, että Uganda on ratifioinut Rooman perussäännön 14. kesäkuuta 2002,
- ottaa huomioon, että Ugandan presidentti Yoweri Museveni saattoi Herran vastarinta-armeija -kapinallisryhmän (LRA) toimintaa koskevan tapauksen kansainvälisen rikostuomioistuimen käsiteltäväksi ja että tämä oli ensimmäinen kerta kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamisen jälkeen, kun sopimusvaltio saattaa jonkin asian sen käsiteltäväksi,
- ottaa huomioon, että kansainvälisen rikostuomioistuimen syyttäjä päätti 29. heinäkuuta 2004 aloittaa tutkimukset Pohjois-Ugandan tilanteesta,
- ottaa huomioon kansainvälisen rikostuomioistuimen 8. heinäkuuta 2005 antaman Joseph Konyn vangitsemismääräyksen sellaisena kuin se on muutettuna 27. syyskuuta 2005 (N:o ICC-02/04-01/05-53),
- ottaa huomioon Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden (AKT-valtiot) ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen Cotonoussa 23. kesäkuuta 2000 allekirjoitetun kumppanuussopimuksen¹, sellaisena kuin se on muutettuna Luxemburgissa 25. kesäkuuta 2005 allekirjoitetulla sopimuksella kumppanuussopimuksen muuttamisesta² (Cotonoun sopimus) ja erityisesti sen 8 artiklan, joka koskee poliittista vuoropuhelua, sekä 11 artiklan 6 kohdan, joka koskee rauhan ja kansainvälisen oikeudenmukaisuuden edistämistä,
- ottaa huomioon joukkotuhonnasta, ihmisyyttä vastaan tehdyistä rikoksista ja sotarikoksista vastuussa olevia henkilöitä koskevan eurooppalaisen yhteyspisteiden verkoston perustamisesta 13. kesäkuuta 2002 tehdyn neuvoston päätöksen 2002/494/YOS³ sekä eurooppalaisen yhteyspisteiden verkoston perustamiseen 9. huhtikuuta 2002 ottamansa kannan⁴,
- ottaa huomioon joukkotuhontarikosten, ihmisyyttä vastaan tehtyjen rikosten ja sotarikosten tutkinnasta ja syytteesenpanosta 8. toukokuuta 2003 tehdyn neuvoston

¹ EYVL L 317, 15.12.2000, s. 3.

² EUVL L 209, 11.8.2005, s. 27.

³ EYVL L 167, 26.6.2002, s. 1.

⁴ EUVL C 127 E, 29.5.2003, s. 130.

päätöksen 2003/335/YOS¹ sekä sotarikosten ja ihmisyyttä vastaan tehtyjen rikosten syytteenpanoon 17. joulukuuta 2002 ottamansa kannan²,

- ottaa huomioon neuvoston 16. kesäkuuta 2003 hyväksymän yhteisen kannan 2003/444/YUTP kansainvälisestä rikostuomioistuimesta³ sekä neuvoston toimintasuunnitelman mainitun yhteisen kannan seurannasta,
 - ottaa huomioon kansainvälisen rikostuomioistuimen ja EU:n välisen, 10. huhtikuuta 2006 allekirjoitetun ja 1. toukokuuta 2006 voimaan tulleen yhteistyö- ja avunantosopimuksen⁴,
 - ottaa huomioon YK:n pääsihteerin 23. kesäkuuta 2008 lisäselvityksen lasten tilanteesta Ugandan aseellisissa konfliktissa,
 - ottaa huomioon ihmisoikeuksia koskevat EU:n vuoden 2003 suuntaviivat lasten asemasta aseellisissa konflikteissa,
 - ottaa huomioon aikaisemmat päätöslauselmansa ja erityisesti 22. toukokuuta 2008 antamansa päätöslauselman Sudanista ja kansainvälisestä rikostuomioistuimesta⁵, 3. heinäkuuta 2003 antamansa päätöslauselman ihmisoikeusloukkauksista Pohjois-Ugandassa⁶ sekä 6. heinäkuuta 2000 antamansa päätöslauselman Herran vastarinta-armeijan (LRA) sieppaamista lapsista⁷,
 - ottaa huomioon Yhdysvaltain valtiovarainministeriön ulkomaisten varojen valvontatoimiston 28. elokuuta 2008 tekemän päätöksen uusien sanktioiden määrittämisestä Joseph Konylle asettamalla hänet "mustalle listalle" (Specially Designated Nationals List),
 - ottaa huomioon Euroopan parlamentin kehitysyhteistyövaliokunnan kokouksessa 15. syyskuuta 2008 käydyn keskustelun kansainvälisestä rikostuomioistuimesta,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 91 artiklan ja 90 artiklan 4 kohdan,
- A. ottaa huomioon, että kansainvälinen rikostuomioistuin antoi heinäkuussa 2005 LRA:n puheenjohtajaa ja ylipäällikköä Joseph Konya koskevan vangitsemismääräyksen, joka sisälsi 33 syytekohtaa väitetyistä rikoksista ihmisyyttä vastaan sekä sotarikoksista ja jota muutettiin syyskuussa 2005; ottaa huomioon, että myös muista LRA:n ylimmistä päälliköistä, mukaan lukien Vincent Otti, Okot Odhiambo ja Domic Ongwen, on annettu vangitsemismääräys,
- B. ottaa huomioon, että Joseph Konya vastaan esitetyistä 33 syytekohtasta 12 koskee sotarikoksia ja rikoksia ihmisyyttä vastaan, mukaan lukien, murha, raiskaus, orjuutus,

¹ EUVL L 118, 14.5.2003, s. 12.

² EUVL C 31 E, 5.2.2004, s. 83.

³ EUVL L 150, 18.6.2003, s. 67.

⁴ EUVL L 115, 28.4.2006, s. 50.

⁵ Hyväksytyt tekstit, P6_TA(2008)0238.

⁶ EUVL C 74 E, 24.3.2004, s. 879.

⁷ EYVL C 121, 24.4.2001, s. 401.

seksiorjaksi pakottaminen sekä epäinhimilliset teot, jotka ovat aiheuttaneet vakavia fyysisiä vammoja ja kärsimyksiä, ja 21 syytekohtaa koskee sotarikoksia, mukaan lukien murha, siviilien julma kohtelu, tahalliset hyökkäykset siviiliväestöä vastaan, ryöstelyt, raiskauksiin yllyttäminen sekä lasten pakkovärväys sotilaiksi,

- C. ottaa huomioon, että LRA on taistellut alueella vuodesta 1986 lähtien näennäisesti Ugandan hallitusta vastaan,
- D. ottaa huomioon, että Pohjois-Ugandassa on riehunut aseistautunut kapinallisryhmä vuodesta 1986 lähtien, tällä hetkellä LRA:n nimissä,
- E. ottaa huomioon, että Ugandan hallitus ja LRA allekirjoittivat elokuussa 2006 vihollisuuksien lopettamista koskevan sopimuksen,
- F. ottaa huomioon, että väkivallan ollessa huipussaan Pohjois-Ugandassa vuonna 2005 noin 1,6 miljoonaa henkilöä joutui siirtymään asuinsijoiltaan ja elämään pakolaisleireillä ja että kymmenien tuhansien lapsien on vietettävä yönsä kaupunkikeskuksissa ollakseen turvassa; ottaa huomioon, että vaikka puolet maan sisällä siirtymään joutuneista henkilöistä on vuodesta 2006 lähtien voinut palata koteihinsa tai niiden lähelle, monet asuinsijoiltaan siirtymään joutuneet henkilöt eivät vielä halua palata, koska lopullista rauhansopimusta ei ole tehty, ja heidän tilanteensa on edelleen kriittinen,
- G. ottaa huomioon, että tämän konfliktin seuraukset ovat katastrofaaliset, koska se on johtanut yli 20 000 lapsen kaappaukseen ja erityisesti siviiliväestöön kohdistuviin suunnattomiin inhimillisiin kärsimyksiin, karkeisiin ihmisoikeusloukkauksiin, suurten väestömassojen siirtymiseen asuinsijoiltaan ja yhteiskunnallisten ja taloudellisten rakenteiden sortumiseen, joten ne ovat vakava huolenaihe; toteaa, että lasten kaappaaminen ja heidän käyttämisensä seksiorjina tai sotilaina on sotarikos ja rikos ihmisyyttä vastaan,
- H. ottaa huomioon, että LRA:n väitetään pelkäävän vuonna 2008 kaapanneen 200–300 lasta Keski-Afrikan tasavallassa, Etelä-Sudanissa ja Kongon demokraattisessa tasavallassa ja että väkivalta näin kohdistuu myös uuteen uhrien sukupolveen,
- I. ottaa huomioon, että LRA hyökkäsi heinäkuussa 2008 Sudanin vapautusarmeijan kimppuun Nabangassa ja tappoi noin 20 sotilaista,
- J. ottaa huomioon, että Joseph Kony on toistuvasti jättänyt saapumatta Jubaan ja on tähän asti kieltäytynyt allekirjoittamasta lopullista rauhansopimusta, ennen kuin yhteistyöryhmä on löytänyt ratkaisun vangitsemismääräykseen ja joihinkin muihin sopimukseen liittyviin kysymyksiin; ottaa huomioon, että lopullisen rauhansopimuksen pääneuvottelijana oli LRA:n vaikutuspiirissä olevia alueita varten nimetty YK:n pääsihteerin erityislähettiläs, Mosambikin entinen presidentti Joaquim Chissano,
- K. toteaa, että Joseph Kony käytti rauhanneuvottelujen aikana syntynyttä lepotaukoa joukkojensa uudelleenorganisointiin Kongon demokraattisessa tasavallassa,
- L. ottaa huomioon, että koska sopimusvaltiot eivät ole kyenneet pidättämään Konya ja muita LRA:n päälliköitä, LRA lisää jatkuvasti joukkojaan kaappaamalla lapsia,

- M. ottaa huomioon, että UNICEFin mukaan LRA kaappasi syyskuussa 2008 Kongon demokraattisessa tasavallassa sijaitsevista Kiliwan ja Durun kaupungeista 90 koululaista ja hyökkäsi monille muille alueille, mikä johti siihen, että suurten ihmismäärien oli siirryttävä asuinsijoiltaan,
- N. ottaa huomioon, että kansainvälisellä rikostuomioistuimella on keskeinen asema sen lainkäyttövaltaan kuuluvien vakavien rikosten ehkäisemisessä ja hillitsemisessä ja että se on tärkeä elin kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen edistämiseksi ja että se siten osaltaan edistää vapautta, turvallisuutta, oikeutta ja oikeusvaltion periaatteiden kunnioittamista sekä rauhan säilyttämistä ja kansainvälisen turvallisuuden vahvistamista,
- O. ottaa huomioon, että kansainvälisen rikostuomioistuimen lainkäyttövalta kattaa kansainvälisen yhteisön kannalta vakavimmat rikokset ja erityisesti joukkotuhonnan, rikokset ihmisyyttä vastaan ja sotarikokset, jotka on tehty 1. heinäkuuta 2002 jälkeen,
- P. ottaa huomioon, että Rooman perussäännön mukaan sopimusvaltiot ovat sitoutuneet asettamaan tällaisiin rikoksiin syyllistyneet henkilöt syytteeseen kansallisissa tuomioistuimissaan ja edistämään kansainvälisen rikostuomioistuimen puuttumista asiaan, silloin kun valtiot eivät kykene täyttämään velvollisuuksiaan,
- Q. ottaa huomioon, että kaikki EU:n jäsenvaltiot Tšekin tasavaltaa lukuun ottamatta ovat ratifioineet Rooman perussäännön,
- R. ottaa huomioon, että kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa tehdyn edellä mainitun yhteistyösopimuksen mukaan osapuolet sopivat yhteistyötä ja avunantoa koskevan veloitteen täyttämisen helpottamiseksi muun muassa aloittavansa asianmukaisen säännöllisen yhteydenpidon kansainvälisen rikostuomioistuimen ja EU:n yhteyselimen välillä,
- S. katsoo, että EU:n ja sen jäsenvaltioiden olisi tehtävä kaikkensa sen varmistamiseksi, että mahdollisimman monet valtiot osallistuvat kansainväliseen rikostuomioistuimeen ja ottavat tämän tavoitteen huomioon (sekä kahdensivuisissa että monensivuisissa) neuvotteluissa sekä kolmansien maiden ja alueellisten järjestöjen kanssa käytävissä poliittisissa vuoropuheluissa,
- T. katsoo, että kansainvälinen rikostuomioistuin olisi integroitava EU:n ulkosuhteisiin ja että Rooman perussäännön ratifiointi ja täytäntöönpano olisi sisällytettävä kolmansien maiden kanssa käytäviin ihmisoikeuksia koskeviin ja poliittisiin vuoropuheluihin (erityisesti huippukokouksissa ja muissa korkean tason kokouksissa), mukaan lukien kehitysyhteistyötä koskevat puitteet, kuten Cotonoun sopimus,
1. kehottaa Ugandan hallitusta ja sen naapurimaiden, erityisesti Kongon demokraattisen tasavallan, hallituksia tekemään täysimääräisesti yhteistyötä kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa sen tutkimuksissa ja syytteenpanossa; kehottaa erityisesti tekemään yhteistyötä Joseph Konyn ja muiden tuomioistuimen syytteenpanon asettamien henkilöiden pidättämiseksi ja luovuttamiseksi;
 2. pahoittelee syvästi Joseph Konyn ja muiden tuomioistuimen syytteenpanon asettamien henkilöiden pidättämistä edistävien toimien lopettamista; muistuttaa Ugandan hallitusta

siitä, että kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön osapuolena Uganda on velvollinen tekemään täysimääräistä yhteistyötä kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa;

3. toteaa, että Rooman perussäännön mukaan Ugandan hallitus voi sen jälkeen kun kyseiset henkilöt on luovutettu kansainväliselle rikostuomioistuimelle pyytää palauttamaan asian käsittelyn Ugandan tuomioistuimiin, edellyttäen että kansainvälinen rikostuomioistuin katsoo, että ugandalaiset tuomioistuimet kykenevät ja haluavat todella tutkia asian ja asettaa syytteeseen vangitsemismääräyksissä nimetyt LRA:han kuuluvat epäillyt;
4. vaatii Ugandan hallitusta pidättäytymään tekemästä sellaisia sopimuksia LRA:n kanssa, joilla voitaisiin kiertää kansainvälistä oikeutta;
5. vaatii EU:n jäsenvaltioita, Afrikan unionia ja erityisesti Ugandan naapurimaita pyrkimään vangitsemismääräysten täytäntöönpanoon johdonmukaisella tavalla;
6. pyytää vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki LRA:n kaappaamat henkilöt, erityisesti lapset, jotka ovat vaarassa joutua seksiorjiksi tai jotka voidaan pakottaa sotimaan LRA:n joukoissa;
7. kehottaa kansainvälistä yhteisöä tutkimaan väitetyt äskettäiset LRA:n Keski-Afrikan tasavallassa, Kongon demokraattisessa tasavallassa ja Etelä-Sudanissa tekemät rikokset sekä ilmoitetut mutta julkistamattomat YK:n tutkimukset Kongon demokraattisessa tasavallassa tehdyistä rikoksista, sekä julkistamaan tutkimusten tulokset;
8. kehottaa alueen maiden hallituksia, Kongon demokraattisessa tasavallassa olevia YK:n tarkkailijajoukkoja (MONUC) ja muita rauhanneuvottelujen kansainvälisiä tarkkailijoita selvittämään ja julkistamaan LRA:n liikkeitä valvomalla tarkasti alueen rajoja sekä valvomaan aseiden ja muiden tarvikkeiden toimittamista LRA:lle ja kieltämään sen; kehottaa laatimaan tehokkaat suunnitelmat kansainvälisen rikostuomioistuimen vangitsemismääräysten täytäntöönpanemiseksi niin, että samalla minimoidaan siviileihin kohdistuvat riskit ja pidättäydytään liiallisen väkivallan käytöstä, MONUCin käyttö mukaan lukien;
9. kehottaa erityisesti niitä EU:n jäsenvaltioita, jotka ovat osallistuneet Ugandan ja Juban rauhanprosessiin, koordinoimaan toimintaansa alueellisten hallitusten ja YK:n pääsihteeristön ja rauhanturvajoukkojen kanssa, jotta LRA:n päälliköitä koskevat kansainvälisen rikostuomioistuimen vangitsemismääräykset saadaan pantua täytäntöön;
10. kiinnittää huomiota siihen tosiasiaan, että oikeudenmukaisuus on Euroopan unionin ja Afrikan unionin yhteinen tavoite;
11. muistuttaa, että Rooman perussäännön mukaan sopimusvaltiot ovat sitoutuneet lopettamaan kansainvälisen yhteisön kannalta vakavimmista rikoksista rankaisematta jättämisen ja edistämään tällaisten rikosten ehkäisemistä; uskoo vahvasti, että kansainvälinen rikostuomioistuin ja tilapäiset tuomioistuimet edistävät osaltaan sovittelu- ja rauhanprosessia;
12. on huolissaan siitä, ettei selkeästi pyritä estämään kansainvälisen avun ohjautumista

- LRA:lle, koska se mahdollistaa Joseph Konylle uusien aseiden hankkimisen; vaatii LRA:lle varusteita toimittavan verkoston lakkauttamista; kehottaa Sudanin hallitusta lopettamaan taloudellisen ja sotilaallisen avun antamisen LRA:lle;
13. kehottaa EU:ta ja kansainvälisiä lahjoittajia tukemaan entisten LRA-taistelijoiden aseistariisumista, demobilisointia ja jälleensopeuttamista sekä asuinsijoiltaan siirtymään joutuneiden henkilöiden palaamista kotiseudulleen ja korvausten maksamista uhreille;
 14. pitää myönteisenä kansainvälisen rikostuomioistuimen johtavien virkamiesten ja EU:n välisiä yhteyksiä; panee merkille EU:n vahvan tuen Rooman perussääntöön osallistumiselle ja sen täytäntöönpanolle; painottaa, että EU:n johtajuudella on olennaisen tärkeä merkitys kansainvälisen rikostuomioistuimen tehtävän toteutumiselle;
 15. uskoo vakaasti, että kansainvälinen rikostuomioistuin osaltaan ehkäisee pitkällä aikavälillä uusia julmuuksia; toteaa, että kykenemättömydestä pidättää Joseph Kony on seurauksena julmuuksien ja ihmisoikeusloukkausten jatkuminen; painottaa, että rauhaa ja sovintoa ei saada aikaan, elleivät uhrit saa oikeutta;
 16. suosittelee, että AKT:n ja EU:n yhteinen parlamentaarinen edustajakokous seuraa tiiviisti Pohjois-Ugandan tilannetta ja LRA:n tekemiä ihmisoikeusloukkauksia;
 17. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, suurten järvien alueen EU:n erityisedustajalle, EU:n Afrikan unionin erityisedustajalle, Ugandan hallitukselle, EU:n jäsenvaltioiden hallituksille ja YK:n turvallisuusneuvoston jäsenille, Afrikan unionin toimielimille ja kansainvälisen rikostuomioistuimen syyttäjälle.